

AGNIESZKA BIĘCZYK-MISSAŁA

ORCID: 0000-0001-9456-5245

AMERYKA *FIRST* W POLITYCE ZAGRANICZNEJ RP

W 2019 r. Zjednoczona Prawica, zdominowana przez Prawo i Sprawiedliwość, wygrała wybory do Parlamentu Europejskiego, a następnie wybory parlamentarne w Polsce, po raz drugi formując samodzielny rząd. Powtórna kadencja premiera Mateusza Morawieckiego i ministra spraw zagranicznych Jacka Czaputowicza zapewniała kontynuację polityki zagranicznej państwa ostatnich lat. Stopniowo coraz większe kompetencje gromadziła Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. Po wyborach przejęła od MSZ zadania związane z Unią Europejską, w rezultacie czego doszło do znaczącego uszczuplenia kompetencji Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Pogłębiała się rozbieżność w ocenie sytuacji międzynarodowej i pozycji Polski pomiędzy rządzącymi a opozycją, która zarzucała rządowi bierność, działanie na szkodę pozycji Polski w Europie, a nawet dążenie do „polexitu”. Zwracała uwagę na zbytne uzależnienie od amerykańskich interesów oraz poleganie na nieprzewidywalnej administracji Donalda Trumpa, która wykazywała zainteresowanie dość szeroką współpracą z Polską zarówno z powodów bezpieczeństwa, jak i ekonomicznych. W listopadzie ogłosiła także włączenie Polski do ruchu bezwizowego ze Stanami Zjednoczonymi. Rząd powtarzał hasła o kryzysie Unii Europejskiej wynikającym z braku demokratyczności oraz nierównego traktowania państw członkowskich¹ i przekonywał, że „Polska jest dzisiaj krajem aktywnym i słuchanym, cieszącym się coraz większym szacunkiem zagranicznych partnerów”².

Dyskusja na temat polskiej polityki zagranicznej między rządzącymi a opozycją praktycznie się nie toczyła, poza sporadycznymi debatami w parlamencie RP, głównie przy okazji wygłaszanych exposé³. Kolejny rok prezydent Andrzej Duda nie zwoływał posiedzeń konstytucyjnej Rady Bezpieczeństwa Narodowego nawet w sytuacji kryzysu irańsko-amerykańskiego w styczniu 2020 r., nie uznając partii opozycyjnych za partnera do rozmów. W sytuacji silnego konfliktu politycznego w polityce wewnętrznej nie był możliwy wysiłek wypracowywania

---

¹ *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2019 r.*, 14 marca 2019 r.

² *Ibidem.*

³ *Zob. Sprawozdanie stenograficzne z 78. posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 marca 2019 r.*, Warszawa 2019.

jakiegokolwiek wspólnego podejścia do polityki zagranicznej państwa. Stanowiła ona obszar rywalizacji politycznej na zasadach równych z polityką wewnętrzną z częściowym wyłączeniem stosunków polsko-amerykańskich i polskich interesów w NATO. Polityczne właśnie toczono także na łamach zagranicznej prasy⁴ oraz w Parlamencie Europejskim, co przeradzało się czasem w niemerytoryczne starcia słowne, przynoszące Polakom i Polsce zwykły wstyd⁵.

Czynnikiem silnie kształtującym wizerunek Polski i determinującym możliwości polityki zagranicznej były niekonstytucyjne, uporczywe zmiany w sądownictwie. Ich ukoronowanie stanowiła ustawa z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw⁶, w której zawarto stwierdzenie o sprawowaniu administracyjnego nadzoru nad sądami przez ministra sprawiedliwości, co stanowiło zagrożenie dla zasady trójpodziału władz. Ostatecznie Polska jako jedyny członek UE znalazła się w grupie państw Rady Europy, poddanych monitoringowi przez Zgromadzenie Parlamentarne⁷, wraz z takimi krajami jak Rosja, Ukraina, Turcja, Mołdawia, Gruzja czy Azerbejdżan⁸.

Wobec międzynarodowej krytyki antydemokratycznych zmian w Polsce, płynącej z instytucji UE, Rady Europy, OBWE, ONZ i organizacji pozarządowych, władze broniły partyjnie rozumianej suwerenności Polski⁹, nie oglądając się na szersze problemy i wyzwania wynikające z podziałów Unii Europejskiej, rywalizacji chińsko-amerykańskiej, kryzysu zaufania w stosunkach transatlantyckich, nieprzewidywalności administracji Donalda Trumpa i jej biznesowego podejścia do dwustronnych relacji¹⁰.

POLSKA POLITYKA EUROPEJSKA

W 2019 r. minęło 15 lat od przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Rocznicą upłynęła w cieniu narastającego konfliktu między rządem RP a instytucjami europejskimi na tle stanu praworządności w Polsce. Władze wprowadzały kolejne zmiany w sądownictwie wbrew polskiemu prawu i zasadom unijnym, nie implementowały zaleceń Komisji Europejskiej, przez co wpływały na stan niepewności wokół członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

Kontynuowano wobec Polski procedurę z tytułu art. 7 Traktatu o Unii Europejskiej. Instytucje UE kolejny rok protestowały m.in. przeciwko upolitycznieniu

⁴ Zob. np. wywiad M. Morawieckiego dla *Die Welt* z 7 lutego 2020 r.

⁵ Zob. np. debatę w Parlamencie Europejskim z 16 stycznia 2020 r.

⁶ Dz.U. z 2020 r., poz. 190.

⁷ O skali sporu politycznego w Polsce świadczy fakt, że współautorem wniosku o objęcie Polski procedurą był poseł RP Krzysztof Śmiszek.

⁸ Szerzej: Informacja Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy, *PACE decides to open monitoring of Poland over rule of law*, 28 stycznia 2020 r.

⁹ Zob. *Polski model państwa dobrobytu, Program Prawa i Sprawiedliwości 2019*, Warszawa, s. 171–191, http://pis.org.pl/files/Program_PIS_2019.pdf (dostęp: 10.02.2020).

¹⁰ Por. A. Bieńczyk-Missala, „Polityka zagraniczna Polski w setną rocznicę niepodległości”, *Rocznik Strategiczny* 2018/19, s. 315–332.

Krajowej Rady Sądownictwa, a także zaostrzeniu praktyk i regulacji mających na celu tak zwane dyscyplinowanie sędziów. Władze utrzymywały linię konfrontacyjną, twierdząc, że dokonywane w sądownictwie zmiany spełniają „najwyższe publiczne oczekiwania”, a postępowanie Komisji Europejskiej jest upolitycznione¹¹. Domagano się zaprzestania procedury, a także wycofania spraw, które Komisja wniosła do Trybunału Sprawiedliwości UE w związku z naruszeniami przez Polskę zobowiązań traktatowych i zignorowaniem komisyjnych rekomendacji. Trybunał Sprawiedliwości uznał ustawę o Sądzie Najwyższym¹² oraz ustawy o sądach powszechnych przyjęte w 2017 r. za sprzeczne z prawem UE¹³. Jednak nie zniechęciło to polskiego rządu do dalszych kontrowersyjnych zmian.

Na temat stanu praworządności w Polsce debatował także Parlament Europejski. W styczniu 2019 r. zarekomendował uzależnienie dostępu do funduszy UE od praworządności w państwach członkowskich, ustanawiając Program Praw i Wolności (*Rights and Values Programme – RVP*). Po zatwierdzeniu zasad programu przez Radę UE stał się on częścią dyskusji nad przysyłym budżetem¹⁴.

Wobec ciągnących się problemów i unijnej krytyki obóz rządzący prowadził politykę europejską skompromitowaną, z pozycji defensywnej, nie mając dobrej podstawy wyjściowej do realizacji interesów państwa lub konstruktywnych inicjatyw, które zresztą się nie pojawiały. Skupiony był na obronie polityki wewnętrznej oraz krytyce instytucji europejskich. Mocno nasilała się antyeuropejska narracja w prorządowych mediach publicznych. Zasadniczo nie dostrzegano potrzeby dalszego zacieśniania integracji europejskiej, w tym realizacji śmiałej wizji renesansu wspólnoty europejskiej prezydenta Francji Emmanuela Macrona¹⁵.

Premier Mateusz Morawiecki przy okazji 15-lecia członkostwa Polski w UE tradycyjnie opowiedział się przeciwko głębszej integracji, utrzymując, że „Unia Europejska musi powrócić do swoich korzeni jako związku silnych, wolnych i równych narodów”. Jego propozycje dla UE miały głównie charakter ekonomiczny. Postulował m.in. likwidację luk w podatkach CIT i VAT, sprawiedliwe opodatkowanie monopolistów, program rozwoju innowacyjności, a także stworzenie rozsądnej polityki migracyjnej oraz przywrócenie demokratycznego charakteru UE, czyli takiego, w którym Bruksela nie będzie pouczała państw członkowskich¹⁶. Premier nie zaproponował bynajmniej sposobów realizacji postulatów, tym bardziej że niektóre z nich wymagałyby głębszej integracji europejskiej.

¹¹ Na temat raportu Polski w sprawie implementacji rekomendacji Komisji Europejskiej dotyczących reformy sądownictwa z 21 stycznia 2019 r. zob. <https://ruleoflaw.pl/polish-government-demands-the-end-of-political-discussions-with-the-eu-over-rule-of-law/> (dostęp: 4.02.2020).

¹² Orzeczenie TSUE z 24 czerwca 2019 r.

¹³ Orzeczenie TSUE z 5 listopada 2019 r.

¹⁴ Szerzej: K. Pełczyńska-Nałęcz, „Rule of law in the EU beyond political divisions. Budgetary sanctions and a new programme for citizens”, *Idea Forum*, Warsaw 2019.

¹⁵ Artykuł Emmanuela Macrona ukazał się w 28 dziennikach w UE, m.in. w *Rzeczpospolitej* z 5 marca 2019 r.

¹⁶ Artykuł Mateusza Morawieckiego dla Politico, 30 kwietnia 2019 r., <https://www.politico.eu/article/poland-vision-for-europe-mateusz-morawiecki/> (dostęp: 4.04.2020).

Politykę Polski w Unii Europejskiej można nazwać „polityką przeciwko”. Konsekwentnie odmawiała ona przyjmowania uchodźców pochodzących z relokacji, choć jednocześnie była państwem przyciągającym największą liczbę migrantów w Europie¹⁷. Sprzeciwiała się przyjęciu wspólnej europejskiej waluty, zanim RP osiągnie poziom gospodarczy państw Zachodu, co w kampanii wyborczej głosiło rządzące Prawo i Sprawiedliwość. Nie przystąpiła do grudniowego porozumienia w sprawie osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. przyjętego przez państwa Unii Europejskiej.

W akcie rewanżu za pracę Komisji Europejskiej na polskim kierunku RP wspólnie z Węgrami, Czechami i Włochami zablokowała kandydaturę Fransa Timmermansa na przewodniczącego Komisji. Jednocześnie nie była w stanie skutecznie zaproponować polskiej kandydatury na znaczące stanowisko w „nowym rozdaniu europejskim”. Do akceptacji Janusza Wojciechowskiego na stanowisku komisarza ds. rolnictwa doszło po dwóch rundach przesłuchania przed komisją Parlamentu Europejskiego oraz nieudanej próbie starania się o stanowisko dla ministra z Gabinetu Prezydenta RP Krzysztofa Szczerskiego. Była premier Beata Szydło przegrała głosowanie w Parlamencie Europejskim w sprawie jej kandydatury na stanowisko przewodniczącej komisji zatrudnienia PE. Było to wynikiem antyunijnych wystąpień i polityki RP.

Polska polityka przekładała się na nieufność państw UE do Polski i ograniczone kontakty dwustronne, zwłaszcza jeśli chodzi o państwa Europy Zachodniej. Angela Merkel była jedynym przywódcą tej części Europy, który odwiedził Polskę w 2019 r. Poza jakością polskiej polityki europejskiej na dystans w stosunkach polsko-niemieckich wpływała budowa Nord Stream 2. Polska wykorzystywała instrumenty prawne, m.in. z sukcesem wnosząc do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o rewizję decyzji Komisji Europejskiej przyznającej Gazpromowi monopol w głównej odnodze gazociągu OPAL¹⁸. Wspierała także inicjatywę amerykańskich sankcji, które miały objąć firmy budujące Nord Stream 2, co budziło w Niemczech niezadowolenie¹⁹.

Władze RP nie podjęły konkretnych kroków na rzecz uzyskania zapowiadanych przez PiS reparacji wojennych od Niemiec, podnoszonych zwłaszcza przy okazji kampanii wyborczych. Najważniejsze wizyty: kanclerz Angeli Merkel w Polsce 6 grudnia 2019 r. i premiera Mateusza Morawieckiego w Niemczech 28 lutego 2020 r., były poprawne, ale nie wniosły przełomu we wzajemnych relacjach. Były okazją do odwiedzenia nazistowskich obozów Auschwitz i Sachsenhausen.

Przez cały 2019 r. nie doszło do spotkania z Francją na najwyższym szczeblu. Przygotowywana od wielu miesięcy wizyta prezydenta Emmanuela Macrona w Polsce odbyła się dzień po wystąpieniu Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej, 1 lutego 2020 r. Była próbą zbadania możliwości koalicyjnych przed negocjacjami

¹⁷ *Der Spiegel* za: DW.COM z 12 stycznia 2019 r.

¹⁸ Orzeczenie TSUE z 10 września 2019 r.

¹⁹ M. Kędzierski, „Niemcy: ostre reakcje na sankcje wobec Nord Streamu 2”, *Analizy OSW*, 23 grudnia 2019 r.

budżetowymi, zwłaszcza w dziedzinie rolnictwa, a także współpracy w zakresie bezpieczeństwa. Prezydenci podpisali szeroki Program współpracy w ramach polsko-francuskiego partnerstwa strategicznego ustanowionego w 2008 r. oraz Deklarację intencji na rzecz wzmocnienia współpracy w obszarze cyberbezpieczeństwa²⁰. Zobowiązano się do odnowienia corocznych konsultacji międzyrządowych, wzmocnienia dialogu politycznego, a także do organizacji szczytu Trójkąta Weimarskiego. Macron wyraził zaniepokojenie polskimi reformami sądownictwa, jednocześnie sugerując, że problem praworządności w Polsce należy pozostawić głównie relacjom między Polską a KE i nie obciążać nimi nadmiernie stosunków międzyrządowych. W ostatnim dniu wizyty prezydent Andrzej Duda podpisał jednak tzw. ustawę kagańcową²¹, co stanowiło afront dla francuskiego prezydenta, który w ostatnich latach był głównym krytykiem polityki Prawa i Sprawiedliwości. Świadczyło to także o braku refleksji, jak wykorzystać brexit do wzmocnienia roli Polski w Europie. Oszczędnie rozwijały się zresztą stosunki z Wielką Brytanią, która była zajęta przede wszystkim wewnętrznymi problemami związanymi z opuszczeniem UE.

Do znaczącego ocieplenia doszło w stosunkach polsko-litewskich. Odbływały się częste spotkania na szczeblach prezydentów, premierów oraz ministrów. Na zakończenie swojej kadencji dwudniową wizytę złożyła w Polsce prezydent Litwy Dalia Grybauskaitė, a nowy prezydent Litwy Gitanas Nausėda wybrał Polskę na swoją pierwszą wizytę 16 lipca. Wspólnie obchodzono 450. rocznicę unii polsko-litewskiej oraz celebrowano uroczystości pogrzebowe przywódców powstania styczniowego w Wilnie. Władze Litwy powstrzymywały się od krytyki polityki wewnętrznej PiS, a rząd Polski zarzucił problem praw mniejszości polskiej na Litwie. Tradycyjnie prezentowano za to wspólne stanowisko wobec polityki Rosji oraz projektu Nord Stream 2. Obydwa państwa były zainteresowane współpracą w dziedzinie energetyki i bezpieczeństwa. 21 lutego prezydenci przyjęli Deklarację o zacieśnieniu współpracy w zakresie bezpieczeństwa i obronności między Polską a Litwą²². Ponadto ministrowie obrony podpisali porozumienie o afiliacji dwóch brygad przy dowództwie Wielonarodowej Dywizji NATO Północny Wschód w Elblągu, które koordynuje działania wielonarodowych batalionów NATO w Polsce i krajach bałtyckich.

Planowano także wspólne inwestycje, zwłaszcza w zakresie bezpieczeństwa energetycznego i infrastruktury. Po przeszło dziesięciu latach odbudowano sporny 19-kilometrowy odcinek torów z Możejek do Renge, co miało znaczenie dla rozwoju inwestycji PKN Orlen. Polska konsekwentnie wyrażała zainteresowanie

---

²⁰ Obydwa dokumenty zob. <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/art.1664,wizyta-prezydenta-francji.html> (dostęp: 6.02.2020).

²¹ Ustawa z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2020 r., poz. 190.

²² Zob. treść Deklaracji o wzmocnieniu polsko-litewskiego partnerstwa w dziedzinie bezpieczeństwa z 21 lutego 2019 r. na oficjalnej stronie Prezydenta RP: <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/art.1309,deklaracja-o-wzmocnieniu-polsko-litewskiego-partnerstwa-w-dziedzinie-bezpieczenstwa.html> (dostęp: 6.02.2020).

wsparciem procesu uniezależniania energetycznego Litwy i pozostałych państw bałtyckich, w tym działań na rzecz synchronizacji ich systemów elektroenergetycznych z systemem Europy kontynentalnej. Premier Mateusz Morawiecki wraz z przywódcami Litwy, Łotwy i Estonii i przewodniczącym Komisji Europejskiej Jeanem-Claudem Junckerem podpisali deklarację wsparcia w tej sprawie²³.

W ramach Unii Europejskiej rząd angażował się w tzw. Proces Berliński, który ma na celu integrację państw regionu Bałkanów Zachodnich z Unią oraz wzmocnienie współpracy regionalnej na rzecz rozwoju gospodarczego i rozbudowy infrastruktury. W 2019 r. Polska objęła przewodnictwo inicjatywy, tradycyjnie opowiadając się za polityką rozszerzenia UE. 5 lipca w Poznaniu odbył się szczyt państw Bałkanów Zachodnich i UE, w trakcie którego prezydent Andrzej Duda opowiedział się za otwarciem negocjacji akcesyjnych z Albanią i Macedonią Północną, których reformy pozytywnie oceniła Komisja Europejska. Wsparciu procesu służyło także spotkanie premierów Grupy Wyszehradzkiej z partnerami z Bałkanów Zachodnich 12 września w Pradze. Ostatecznie jednak otwarcie negocjacji zostało zablokowane przez Francję.

W samej Grupie Wyszehradzkiej współpraca w ostatnim czasie nie była efektywna. Pomimo licznych wewnętrznych konsultacji nie zdołała ona doprowadzić do obsadzenia któregoś z kluczowych stanowisk UE przez polityka z Europy Środkowej, co świadczyło o jej słabej pozycji. Polska nie przekonała także państw V4 do poparcia jej stanowiska w zakresie polityki klimatycznej. Powiększał się rozdźwięk między państwami wyszehradzkimi, co było związane zwłaszcza z wyborem na prezydenta Słowacji liberalnej prawniczki Zuzany Čaputovej, która krytykowała rządy Węgier i Polski za niedemokratyczne zmiany. W ramach formuły V4 plus odbyły się spotkania z kanclerzem Niemiec Angelą Merkel (7 lutego) i premierem Japonii Shinzō Abe (25 kwietnia).

Charakterystyczne było także wyhamowanie dwustronnych relacji Polski z Węgrami. To, co łączyło obydwie państwa – sceptycyzm wobec rozwoju integracji Unii Europejskiej oraz kontrowersyjna polityka wewnętrzna – okazało się niewystarczające wobec różnic, zwłaszcza w zakresie oceny polityki rosyjskiej i sytuacji na Ukrainie, jak również poczucia zawodu w kręgach PiS z powodu nielojalności Węgier w głosowaniach europejskich. Zgodnie układały się stosunki z Czechami. 28 sierpnia odbyła się szósta edycja konsultacji międzyrządowych, przy tej okazji państwa podpisały umowę o współpracy w dziedzinie lotnictwa wojskowego.

Nie brakowało kontaktów w relacjach polsko-rumuńskich. Podczas konsultacji międzyrządowych 18 września omawiano głównie problemy dwustronne oraz sprawy z bieżącej agendy Unii Europejskiej. Obydwie państwa zainaugurowały także powołanie Funduszu Trójmorza, który ma być jednym z narzędzi finansowania inwestycji w regionie Trójmorza, oprócz funduszy unijnych i budżetów krajowych²⁴.

²³ Zob. szerzej: J. Hyndle-Hussein, „Wsparcie UE dla synchronizacji sieci elektroenergetycznych państw bałtyckich”, *Analizy OSW*, 30 stycznia 2019 r.

²⁴ Zob. Wspólna Deklaracja Czwartego Szczytu Inicjatywy Trójmorza, Lublana, 5–6 czerwca 2019 r., <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/art,742,wspolna-deklaracja-iv-szczytu-inicjatywy-trojmorza.html> (dostęp: 6.02.2020).

POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA

Polska polityka bezpieczeństwa kolejny rok była realizowana bez aktualizacji *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego*²⁵. Premier Mateusz Morawiecki podpisał zarządzenie²⁶ w sprawie powołania zespołu do spraw opracowania jej projektu dopiero pod koniec pierwszej kadencji rządów Prawa i Sprawiedliwości (20 września 2019 r.), z zamiarem zakończenia prac do końca roku, jednak do 1 lutego 2020 r. strategia nie została ogłoszona.

Główny wysilek został włożony w rozwój relacji ze Stanami Zjednoczonymi, w tym zwłaszcza zwiększenie obecności amerykańskich żołnierzy w Polsce. Efektem dwustronnych negocjacji była Wspólna deklaracja prezydentów o współpracy obronnej w zakresie obecności sił zbrojnych USA na terytorium RP podpisana przez prezydentów Andrzeja Dudę i Donalda Trumpa 12 czerwca w Waszyngtonie. Przewidywała ona m.in. zwiększenie o 1000 liczby amerykańskich żołnierzy (w sumie do 5500), a także utworzenie Wysuniętego Dowództwa Dywizyjnego USA w Polsce, eskadry bezzałogowych statków powietrznych MQ-9 Sił Powietrznych USA oraz zdolności sił specjalnych USA w celu wsparcia operacji powietrznych, lądowych i morskich²⁷. Ponadto 23 września prezydenci podpisali Wspólną deklarację o pogłębianiu współpracy obronnej, w której zapewnili o chęci umacniania więzi wojskowych między Polską a Stanami Zjednoczonymi oraz amerykańskich zdolności obronnych i odstraszania w Polsce²⁸.

Głównie we współpracy z amerykańskim partnerem realizowano także plan modernizacji polskiej armii i uzbrojenia. Rozwijano program obrony przeciwpowietrznej Wisła, z tym że dostarczenie dwóch pierwszych baterii Patriot ustalono na 2022 r. Podjęto decyzję o zakupie amerykańskich systemów artylerii raketowej Himers oraz zawarto jeden z największych kontraktów zbrojeniowych w historii na zakup 32 wielozadaniowych samolotów F-35 za sumę około 17,5 mld zł. Zawarcie kontraktu odbyło się bez przeprowadzenia procedury przetargowej, nie podjęto także próby wypracowania wspólnego stanowiska w tej sprawie w gronie opozycji, krytykującej aspekty proceduralne, zwłaszcza brak dyskusji na forum parlamentarnej Komisji Obrony Narodowej oraz Rady Bezpieczeństwa Narodowego, a nawet samą celowość zakupu sprzętu²⁹.

²⁵ Ostatnia *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego* RP została zatwierdzona 5 listopada 2014 r. przez prezydenta Bronisława Komorowskiego.

²⁶ Zarządzenie nr 137 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 września 2019 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw Opracowania Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, „Monitor Polski” 2019, poz. 904.

²⁷ Wspólna Deklaracja Prezydentów o Współpracy Obronnej w zakresie obecności sił zbrojnych USA na terytorium RP, Waszyngton, 12 czerwca 2019 r., <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/art,1440,wspolna-deklaracja-prezydentow-o-wspolpracy-obronnej-w-zakresie-obecnosci-sil-zbrojnych-usa-na-terytorium-rp.html> (dostęp: 6.02.2020).

²⁸ Wspólna deklaracja Prezydentów PL i USA na temat pogłębiania współpracy obronnej, Nowy Jork, 23 września 2019 r., <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/art,1545,wspolna-deklaracja-na-temat-poglabiania-wspolpracy-obronnej.html> (dostęp: 6.02.2020).

²⁹ Zob. wywiad z Tomaszem Siemoniakiem dla Defence24: „W Wojsku Polskim są ważniejsze potrzeby, brakuje informacji”, 30 stycznia 2020 r.

Rozważano także współpracę w dziedzinie energetyki jądrowej. W 2019 r. odbyły się dwa spotkania (11 marca i 31 sierpnia), na których dyskutowano o możliwości współpracy w polskim programie energetyki jądrowej. W ich efekcie podczas czerwcowej wizyty prezydenta Dudy w Waszyngtonie podpisano dwustronne porozumienie o współpracy w dziedzinie cywilnego wykorzystania energii jądrowej. Ponadto kontynuowana była praca na rzecz zwiększenia możliwości pojemnościowych terminalu LNG w Świnoujściu z założeniem, że większość dostarczonego gazu będzie pochodziła ze Stanów Zjednoczonych, a odbiorcami będą także inne państwa Europy Środkowej. Warto dodać, że na rozbudowę terminalu LNG Polska otrzymała dofinansowanie ze środków unijnych w wysokości ok. 553 mln zł³⁰.

Bardzo dobra współpraca między rządem Polski a administracją prezydenta Trumpa stała w kontraście z dość słabym zaangażowaniem w Europie. Co prawda Polska zgłosiła swój udział w europejskiej Stałej Współpracy Strukturalnej PESCO, jednak początkowo nie była brana pod uwagę w kluczowych projektach zbrojeniowych. W listopadzie 2019 r. zgłosiła swój pierwszy projekt (we współpracy z Węgrami). Dotyczył on ustanowienia centrum szkolenia medycznego, które miałyby służyć wsparciu sił operacji specjalnych. Wyrażała także zainteresowanie udziałem w projekcie budowy czołgów nowej generacji prowadzonym przez Niemcy i Francję. Polskie władze uważały, że projekty PESCO powinny mieć charakter uzupełniający wobec przedsięwzięć NATO i należy je udostępnić także państwom spoza UE. Podkreślały, że nie powinny one przyczyniać się do wzrastających podziałów między Europą a NATO i Stanami Zjednoczonymi³¹.

Istotnie, w roku 70. rocznicy powstania NATO nie brakowało sygnałów świadczących o pogłębiających się różnicach w stosunkach transatlantycznych³². Prezydent Trump kontynuował krytykę Unii Europejskiej oraz europejskich członków NATO za niskie wydatki na obronę i wielokrotnie podawał w wątpliwość przydatność Sojuszu. Niemniej jednak stanął w jego obronie po słynnych słowach prezydenta Macrona o „śmierci mózgowej NATO” zarzucającego Stanom Zjednoczonym brak przywództwa i wiarygodności³³. Symptomatyczna była także próba zablokowania ewentualnościowych planów NATO dla Polski i państw bałtyckich przez Turcję, domagającą się zrozumienia dla swych interesów w walce przeciw kurdyjskim milicjom YPG w Syrii. Ostatecznie rocznicowy szczyt Sojuszu Północnoatlantyckiego

³⁰ Informacja Kancelarii Prezesa Rady Ministrów z 24 kwietnia 2019 r.

³¹ Informacja Ministerstwa Obrony Narodowej z 14 maja 2019 r.

³² Wiele interesujących tekstów na ten temat, zwłaszcza D. Frieda, P. Krogha, R. Kupieckiego, R. Kuźniara, S. Mulla i E. Smolara, znajduje się w publikacji będącej efektem konferencji z okazji 100-lecia stosunków polsko-amerykańskich: A. Bieńczyk-Missala (red.), *Wielkie mocarstwo i Polska 1919–2019. 100 lat stosunków polsko-amerykańskich*, ASPRA-JR, Warszawa 2019, <https://www.jankarski.net/pl/wydarzenia-i-nowosci/wydarzenia/wielkie-mocarstwo-i-polska-1919-2019-publicacja-pokonferencyjna-2.html> (dostęp: 10.02.2020).

³³ Zob. transkrypcję wywiadu prezydenta Emmanuela Macrona dla *The Economist* z 7 listopada 2019 r.: <https://www.economist.com/europe/2019/11/07/emmanuel-macron-in-his-own-words-english> (dostęp: 10.02.2020).

zorganizowany w grudniu w Londynie zakończył się konstruktywnymi dla władz Polski decyzjami³⁴ odnośnie do nowych planów obrony kolektywnej.

Polska angażowała się wcześniej na rzecz przyjęcia wspólnej deklaracji przez szczyt prezydentów państw Bukaresztańskiej Dziewiątki, czyli krajów wschodniej flanki NATO, zorganizowany 28 lutego w Koszycach. Głównym celem szczytu było upamiętnienie 70. rocznicy powstania NATO oraz rocznicy rozszerzenia go o państwa Europy Środkowej i Wschodniej, ale także potwierdzenie zainteresowania „silną, wiarygodną, zrównoważoną obecnością wojskową” Sojuszu w regionie³⁵.

Polska wykazywała zaangażowanie w wojskowe przedsięwzięcia w ramach NATO, UE i ONZ. Od 1 stycznia 2020 r. została przywódcą tzw. szpicu NATO, czyli sił bardzo wysokiej gotowości – VJTF (*Very High Readiness Joint Task Force*), zdolnych do szybkiego reagowania. W czerwcu 2019 r. na terytorium Polski odbyły się ćwiczenia „Dragon” z udziałem stacjonujących w ramach NATO żołnierzy z 11 armii, m.in. z Hiszpanii, Niemiec, Rumunii i Wielkiej Brytanii. Z kolei na 2020 r. zaplanowano w znacznej mierze na terenie Polski ćwiczenia NATO „Defender Europe 2020”, w ramach których Stany Zjednoczone zamierzają przemieścić do Europy 20 tys. żołnierzy – najwięcej od 25 lat. W ćwiczeniach ma uczestniczyć 37 tys. żołnierzy z 18 krajów³⁶. W 2019 r. dyżur bojowy pełniła ósma zmiana Polskiego Kontyngentu Wojskowego Orlik Baltic Air Policing, monitorująca przestrzeń powietrzną nad państwami bałtyckimi.

Wbrew decyzji z marca 2017 r., która zakładała stopniową redukcję liczby polskich żołnierzy w Eurokorpusie, w lutym 2019 r. zadeklarowano zamiar utrzymania polskiego zaangażowania wojskowego w wielonarodowej jednostce. Władze tłumaczyły to zmianą formuły i wzrostem znaczenia struktury w łańcuchu dowodzenia NATO oraz chęcią pogłębienia praktycznej współpracy z państwami ramowymi: Francją, Niemcami, Belgią, Hiszpanią i Luksemburgiem³⁷. Ponadto Polska od 1 lipca 2019 r. była państwem ramowym Grupy Bojowej Unii Europejskiej.

Po dziesięciu latach przerwy polscy żołnierze zostali zaangażowani w operacje prowadzone pod auspicjami Organizacji Narodów Zjednoczonych. Pierwsza zmiana udała się do Libanu w ramach Polskiego Kontyngentu Wojskowego UNIFIL. Została zobowiązana do wspierania ludności cywilnej, pomocy władzom Libanu w zapobieganiu eskalacji napięć oraz ochrony polskich dyplomatów.

³⁴ Zob. wystąpienie prezydenta Andrzeja Dudy 4 grudnia 2019 r.: *Prezydent: Szczyt w Londynie sukcesem Sojuszu Północnoatlantyckiego*, <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/art,899,prezydent-szczyt-w-londynie-sukcesem-sojuszu-polnocnoatlantyckiego.html> (dostęp: 10.02.2020).

³⁵ *Declaration of the Heads of State Bucharest 9 Meeting*, Košice, 28th of February 2019, <https://www.president.pl/en/news/art,986,declaration-of-the-heads-of-state-bucharest-9-meeting-.html> (dostęp: 10.02.2020).

³⁶ Informacja Ministerstwa Obrony Narodowej z 30 stycznia 2020 r.

³⁷ Informacja Kancelarii Prezydenta RP z 18 lutego 2019 r.

NA WSCHODZIE BEZ ZMIAN

Sytuacja za wschodnią granicą Polski w znaczącym stopniu determinowała politykę zagraniczną RP, zwłaszcza w zakresie bezpieczeństwa. Brakowało natomiast kreatywności, chęci i wiary w moc sprawczą polskiej polityki u wschodnich sąsiadów. Premier Morawiecki, który w dużym stopniu zajmował się realizacją polskiej polityki zagranicznej, w swoim exposé nawet nie wymienił Rosji, Ukrainy ani Białorusi. Minister Czaputowicz z jednej strony postrzegał wschód jako „wyzwanie”, a z drugiej zapewniał, że „skuteczna polityka wschodnia realizowana w ramach Unii Europejskiej to nasz strategiczny cel”³⁸. Jednak nie szły za tym konkretne inicjatywy, które mogły być zaproponowane choćby ze względu na 10. rocznicę Partnerstwa Wschodniego³⁹. Podejmowano próby podsumowania dekady Partnerstwa, natomiast nie było politycznej woli podniesienia współpracy na wyższy poziom.

Stosunki polsko-rosyjskie w praktyce się nie rozwijały, poza importem rosyjskiego węgla, którego wartość od 2015 r. z roku na rok rosła⁴⁰. Pod koniec 2019 r. nasiliła się rosyjska akcja dezinformacyjna oraz propagandowa związana ze zbliżającą się 75. rocznicą kolejno: wyzwolenia obozu zagłady Auschwitz i zakończenia II wojny światowej. Niezaproszony na obchody do Polski prezydent Władimir Putin obciążył Polskę winą m.in. za wywołanie II wojny światowej wraz z III Rzeszą, a nawet za Holokaust. Na niedopuszczalne insynuacje prezydenta Putina zareagowały w oświadczeniach Ministerstwo Spraw Zagranicznych i kancelaria premiera. Polski prezydent zdecydował się nie wziąć udziału w międzynarodowych uroczystościach związanych z rocznicą wyzwolenia Auschwitz-Birkenau zorganizowanych w instytucie Yad Vashem w Jerozolimie, gdyż w przeciwieństwie do prezydenta Putina nie przyznano mu możliwości zabrania głosu.

Do zmniejszenia negatywnych emocji w stosunkach polsko-ukraińskich doszło w wyniku zmiany na stanowisku prezydenta na Ukrainie. W wyborach 21 kwietnia 2019 r. wygranym okazał się Wołodymyr Zełenski, który w polityce zagranicznej stawiał na stosunki z Niemcami i nie skorzystał z natychmiastowego zaproszenia prezydenta Dudy.

Prezydent Zełenski odwiedził Polskę dwukrotnie przy okazji wspomnianych historycznych rocznic, jednak z wizytą na Ukrainie nie przebywali ani prezydent, ani premier Polski. W obradach prezydenckiego komitetu konsultacyjnego na Ukrainie w listopadzie 2019 r. prezydenta reprezentował minister Krzysztof Szczerski. Obie strony wyrażały wolę zintensyfikowania stosunków, chociaż zdecydowanie brakowało konkretów. Niemniej jednak Ukraina mogła liczyć na polskie wsparcie dla euroatlantyckich dążeń, a także zdecydowane stanowisko w sprawie zachowania jej integralności terytorialnej i utrzymania sankcji przeciwko Rosji. MSZ

³⁸ *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych...*, op. cit.

³⁹ Wyjątkiem propozycja ekspercka: E. Kaca (red.), *Wizja rozwoju Partnerstwa Wschodniego po 2020 roku*, PISM, Warszawa, marzec 2019.

⁴⁰ OKO.press, 11 stycznia 2019 r., <https://oko.press/import-węgla-z-rosji-dwa-razy-wiekszy-niz-w-2015/> (dostęp: 10.02.2020).

potępiło wprowadzenie przez Rosję paszportów dla mieszkańców Donbasu kilka dni po ukraińskich wyborach prezydenckich⁴¹.

Polska dążyła do angażowania Ukrainy w możliwe przedsięwzięcia w zakresie bezpieczeństwa. Sondowała m.in. utworzenie polsko-ukraińsko-rumuńskiego formatu konsultacji w sprawach bezpieczeństwa, a także tradycyjnie zaprosiła ukraińskiego prezydenta do złożenia wizyty w kwaterze głównej Litewsko-Polsko-Ukraińskiej Brygady w Lublinie wraz z prezydentami Litwy i Polski.

Przejawem dobrej woli były ustępstwa w sprawach historycznych. W Polsce dobrze odebrano zdymisjonowanie prezesa ukraińskiego Instytutu Pamięci Narodowej Wołodymyra Wiatrowycza, uznawanego m.in. za apologetę UPA. Ukraińskie władze zezwoliły Polsce na poszukiwania polskich grobów i przywrócenie prac ekshumacyjnych, z kolei Polska zobowiązała się do odnowienia zniszczonego ukraińskiego pomnika na górze Monastyr na grobie 64 żołnierzy UPA, zabitych w walkach przez NKWD.

Władze z niepokojem obserwowały sytuację na Białorusi w związku z presją wywieraną przez Rosję w sprawie dalszej integracji. Bezprecedensowo przyjęto w Polsce przewodniczącego Rady Republiki Zgromadzenia Narodowego Republiki Białoruś Michaiła Miasnikowicza, który przybył z oficjalną trzydniową wizytą w lutym 2019 r. Rozmowy z nim odbyli m.in. prezydent, premier, minister spraw zagranicznych oraz marszałkowie Sejmu i Senatu. Miasnikowicz złożył też wieniec we wsi Zaleszany, gdzie upamiętniono mord dokonany w 1946 r. na 16 mieszkańcach wsi przez oddział Narodowego Zjednoczenia Wojskowego, dowodzony przez Romualda Rajsa ps. „Bury”.

Do rewizyty polskiej delegacji parlamentarnej z marszałkiem Stanisławem Karczewskim na czele doszło w czerwcu. Prezydent Alaksandr Łukaszenka nie skorzystał z kolei z zaproszenia prezydenta Dudy na uroczystości 80. rocznicy wybuchu II wojny światowej.

Nie brakowało negatywnych incydentów. Reakcję ministra spraw zagranicznych wywołało usunięcie kilkudziesięciu krzyży z uroczyska Kuropaty, gdzie leżą ofiary stalinowskiego reżimu. Niedobrym sygnałem była także kontrola biura TV Bielsat oraz groźby postawienia przed sądem prezes Związku Polaków na Białorusi Andżeliki Borys za zorganizowanie imprezy „Grodzińskie Kaziuki”⁴². Pomimo tego zachowywano wobec Białorusi pewną otwartość, uznając, że jej suwerenność i bezpieczeństwo odgrywają istotną rolę dla sytuacji Polski.

W maju 2019 r. Polskę odwiedziła prezydent Gruzji Salome Zurbiszwili. Prezydent Duda i premier Morawiecki tradycyjnie zapewnili ją o wspieraniu przez Polskę aspiracji Gruzji dotyczących przynależności do Unii Europejskiej i Sojuszu Północnoatlantyckiego. Od 1 stycznia 2019 r. polska ambasada w Tbilisi pełniła funkcję punktu kontaktowego ds. stosunków między NATO a Gruzją⁴³.

⁴¹ *Oświadczenie MSZ w związku z sytuacją na Ukrainie*, 25 kwietnia 2019 r. Zob. także: J. Strzelecki, K. Nieczydor, „Rosyjskie obywatelstwo dla mieszkańców Donbasu”, *Analizy OSW*, 25 kwietnia 2019 r.

⁴² Zob. także: A. Dwyer, „Wyzwania bezpieczeństwa w relacjach Polski i Białorusi”, *Biuletyn PISM*, nr 173, 6 grudnia 2019 r.

⁴³ Zob. fragmenty debaty z udziałem prezydenta RP i prezydenta Gruzji pt. „Dziesięć lat Partnerstwa Wschodniego. Lekcje dla Gruzji i Polski?": <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/art,706,prezydent-ue-musi-prowadzic-polityke-otwartych-drzwi.html> (dostęp: 10.02.2020).

Jedynym wschodnim państwem oprócz Litwy odwiedzionym przez prezydenta Dudę był z kolei Azerbejdżan, gdzie spotkał się z prezydentem Ilhamem Alijewem oraz wziął udział w polsko-azerbejdżańskim forum biznesowym. Rozmawiano m.in. o możliwościach wydobywania gazu ziemnego z Morza Kaspijskiego przez PGNiG oraz rozwoju współpracy w dziedzinie handlu, infrastruktury i transportu.

STOSUNKI POZAEUROPEJSKIE

W porównaniu z latami poprzednimi 2019 r. można uznać za oszczędny dla rozwoju relacji z państwami pozaeuropejskimi, co częściowo mogło być związane z napiętym kalendarzem wyborczym i zaangażowaniem polskiej dyplomacji w niestałe członkostwo w Radzie Bezpieczeństwa ONZ.

Pewną nowością było dyplomatyczne zaangażowanie na rzecz sytuacji na Bliskim Wschodzie. Z inicjatywy Stanów Zjednoczonych w dniach 13–14 lutego w Warszawie odbyła się konferencja ministerialna w sprawie budowania pokoju i bezpieczeństwa na Bliskim Wschodzie. Wzięło w niej udział 65 delegacji, w tym przedstawiciele państw arabskich i Izraela. Zdaniem polskich władz wybór RP na współorganizatora konferencji świadczył o jej rosnącej roli w świecie oraz był praktycznym obrazem partnerstwa polsko-amerykańskiego. Wydarzenie odebrano jednak raczej jako inicjatywę antyirańską, zagrażającą dorobkowi stosunków polsko-irańskich, a także uderzającą w politykę UE wobec Iranu⁴⁴.

Przez cały rok trwały spotkania grup roboczych, które miały za zadanie wypracować rekomendacje dla regionu (toczące się prace nazywano „procesem warszawskim”). W 2019 r. odbyły się spotkania grup roboczych do spraw: bezpieczeństwa cybernetycznego w Seulu, praw człowieka w Waszyngtonie, bezpieczeństwa morskiego i lotniczego w Manamie, bezpieczeństwa energetycznego w Warszawie, przeciwdziałania rozpowszechnianiu broni raketowej w Bukareszcie. Na początku 2020 r. zorganizowano spotkania grup do spraw przeciwdziałania terroryzmowi oraz kwestii humanitarnych i uchodźców w Brasilii. Na czele każdej grupy roboczej stał przedstawiciel Polski, Stanów Zjednoczonych i państwa gospodarza. Wypracowane przez grupy rekomendacje mają zostać zaprezentowane na konferencji międzyrządowej w 2020 r. Minister Czaputowicz omawiał problemy „procesu warszawskiego” także podczas dwustronnych wizyt w państwach Bliskiego Wschodu: Arabii Saudyjskiej, Kuwejcie i Katarze (14 grudnia).

Zaangażowanie Polski nie przełożyło się na lepszą komunikację ze Stanami Zjednoczonymi w sprawie wydarzeń na Bliskim Wschodzie. Administracja Donalda Trumpa nie konsultowała np. z Polską ani z innymi państwami NATO decyzji o wycofaniu wojsk z północnej Syrii, a także nie informowała o możliwych konsekwencjach amerykańskiego zamachu na irańskiego generała Kasema Sulejmaniego.

⁴⁴ P. Wroński, „Konferencja bliskowschodnia ciosem dla polityki UE”, *Gazeta Wyborcza*, 21 stycznia 2019 r., <https://wyborcza.pl/7,75398,24382951,konferencja-bliskowschodnia-ciosem-dla-polityki-ue.html> (dostęp: 10.02.2020).

Intensywność polityki zagranicznej państwa wobec państw pozaeuropejskich w dużej mierze była determinowana przez kwestie gospodarcze, zwłaszcza w odniesieniu do Chin, Indii, Japonii i Brazylii, z którymi Polska utrzymywała największą wymianę handlową. W lipcu 2019 r. do Polski przyjechał chiński minister spraw zagranicznych Wang Yi w celu przeprowadzenia dwustronnych konsultacji oraz posiedzenia Polsko-Chińskiego Komitetu Międzyrządowego. 12 kwietnia odbył się VIII szczyt Europy Środkowo-Wschodniej i Chin. Premier Morawiecki uczestniczył przy tej okazji w IX Forum Biznesu w tym formacie oraz spotkał się z premierem Chin Le Keqiangiem. Choć eksport do Chin wzrósł w pierwszych miesiącach 2019 r. o 35%, to Polska oczekiwała większej dostępności rynku chińskiego dla swych produktów mięsnych, kosmetycznych i przemysłowych. Z tytułu uczestniczenia w chińskim projekcie Inicjatywy Pasa i Szlaku około 80% towarów eksportowanych z Chin do Europy było transportowanych przez Polskę⁴⁵.

W związku z zarzutami o szpiegostwo oraz amerykańską presją ograniczono z kolei zaufanie do Chin w zakresie nowych technologii, w tym wdrażania technologii 5G. Polska podpisała we wrześniu ze Stanami Zjednoczonymi deklarację dotyczącą bezpieczeństwa sieci 5G, która może przełożyć się na ograniczenia dla chińskiej firmy Huawei w Polsce.

W maju 2019 r. Polskę odwiedził minister spraw zagranicznych Brazylii, która jest głównym partnerem handlowym Polski w Ameryce Południowej, a w sierpniu po raz pierwszy po 32 latach przyjechał minister spraw zagranicznych Indii Subrahmanyan Jaishankar⁴⁶. W obydwu przypadkach głównym tematem rozmów były sprawy gospodarcze. Brazylia zaangażowała się we wspomniany „proces warszawski”. Było to okazją do wizyty w Brasili minister Czaputowicza, który potwierdził przyjazd do Polski w 2020 r. kontrowersyjnego i antydemokratycznego prezydenta Brazylii Jaira Bolsonaro, szokującego zwłaszcza mową nienawiści i dyskryminacją mniejszości autochtonicznych.

Okazją do dwustronnych rozmów m.in. z przedstawicielami Arabii Saudyjskiej, Iraku i Jemenu i Palestyny było spotkanie ministrów spraw zagranicznych w ramach dialogu Unia Europejska – Liga Państw Arabskich 4 lutego 2019 r. z udziałem ministra Czaputowicza. Z kolei dzięki uczestnictwu ministra w spotkaniu przedstawicieli Europy i Azji (ASEM) w Madrycie 16 grudnia 2019 r. odbyły się rozmowy z delegatami Japonii, Kazachstanu i Wietnamu. Pokazywało to możliwości, które stwarzała dla polskiej dyplomacji Unia Europejska.

* * *

Polska polityka zagraniczna w 2019 r. nie zadbała o najbliższe, europejskie środowisko, w którym leżą najważniejsze interesy gospodarcze, społeczne i bezpieczeństwa państwa. Władze nie podjęły wysiłku, aby poprawić wizerunek Polski i umocnić jej pozycję w Unii Europejskiej. Wręcz przeciwnie, wydawały się zaklinać rzeczywistość, że sprawy praworządności i demokracji nie leżą w kompetencji

⁴⁵ *Business Insider Polska*, 8 sierpnia 2019 r.

⁴⁶ P. Kugiel, „Perspektywy współpracy V4 i Indii”, *Biuletyn PISM*, nr 140, 8 października 2019 r.

instytucji unijnych, ignorując kryteria, które Polska musiała spełnić, aby stać się członkiem wspólnoty europejskiej.

Polska, która straciła życzliwość europejskich partnerów, stała się łatwym przedmiotem kłamliwej propagandy rosyjskich władz, które w ostatnim roku zyskiwały coraz większą przychylność w europejskich stolicach. Jednocześnie miała słabszą pozycję wobec Stanów Zjednoczonych, w których upatrywała najważniejszego gwaranta bezpieczeństwa państwa, planując z nim zagospodarowanie niemal wszystkich środków przeznaczonych na zbrojenia.

Braków tych nie mogła zrekompenzować aktywność na forum wielostronnym. 2019 r. był drugim rokiem polskiego członkostwa w Radzie Bezpieczeństwa⁴⁷, przewodnictwa we Wspólnocie Demokracji oraz we wspomnianym Procesie Berlińskim.

AMERICA FIRST IN POLAND'S FOREIGN POLICY

The article discusses Poland's foreign policy in 2019/2020. The government continued its Eurosceptical policy, getting involved in numerous conflicts with European institutions and showing scepticism towards further deepening of European integration. Much effort was put into the relations with the United States, especially in the area of security. The effectiveness of regional forums proved to be limited. The policy towards eastern neighbours was determined mainly by historical problems.

Keywords: Poland's foreign policy, Poland's security policy, European Union, NATO, The Visegrad Group, Ukraine, Belarus, Russian Federation, United States, Nord Stream 2, The Three-Seas Initiative

Słowa kluczowe: polityka zagraniczna Polski, polityka bezpieczeństwa Polski, Unia Europejska, NATO, Grupa Wyszehradzka, Ukraina, Białoruś, Federacja Rosyjska, Stany Zjednoczone, Nord Stream 2, Inicjatywa Trójmorza

---

⁴⁷ Zob. podsumowanie członkostwa Polski w Radzie Bezpieczeństwa: P. Grzebyk, „Jeźdźcy Apokalipsy na horyzoncie – działalność Rady Bezpieczeństwa w 2019 r.” w niniejszym tomie.